

Паліна ГУРЫНА
вучаніца ДУА "Гімназія № 2 г. Гродна"
Навуковы кіраўнік:
Ніна Фёдараўна Міхно,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі

ПАЭЗІЯ ЗМАГАННЯ: ЖЫЦЦЁ І ТВОРЧАСЦЬ ПІСЬМЕНнікаў ГРОДЗЕНШЧЫНЫ, ЯКІЯ ЗАГІНУЛІ ў ЧАС ВАЙНЫ

Ад аўтара

Наша настаўніца Міхно Ніна Фёдараўна ніколі не абмяжоўваецца толькі праграмнымі творами. Яна знаёміць нас з цікавымі выданнямі, а паколькі тэма Вялікай Айчыннай вайны заўсёды была і будзе актуальнай у нашай літаратуры, то з творами пра той суровы час мы знаёмімся часта. Так мяне зацікавіў зборнік "Недаспяванья песні", выдадзены Алесем Іванавічам Бельскім. Мне захацелася даведацца пра лёс літаратараў Гродзеншчыны, якія прымалі ўдзел у вайне і загінулі, недаспяваўшы свае паэтычныя радкі. Я адшукала ў кнізе тры прозвішчы: Алесь Мілюць, Сяргей Крывец, Пётр Калбыка. Так нарадзілася задума маёй даследчай працы.

“Беларускі народ прынёс на алтар Вялікай Перамогі жыцці найлепшых са сваіх сыноў – паэтаў і пісьменнікаў. Яны загінулі за сённяшні мірны дзень, не вярнуліся ў родныя мясціны, не спраўдзілі свае мары і творчыя задумы, не даспявалі свае песні кахання, радасці, шчасця”, - напісаў у прадмове да зборніка "Недаспяванья песні" Алесь Бельскі.

Нашы землякі прыдадзены вайны сустрэлі на тэрыторыі былой Заходняй Беларусі. Да 1939 года, калі адбылося ўз'яднанне Усходняй і Заходняй Беларусі, ішлі доўгімі і цяжкімі шляхамі. Паэзіяй змагання за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, за родную мову называлі заходнебеларускую паэзію давераснёўскага перыяду. Моцны голас у гэтай паэзіі ішоў ад А.Мілюця, С.Крыўца, П.Калбыкі, якія загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны.

Зыходзячы з вышэйсказанага, узнікла і тэма даследавання: “Паэзія змагання: жыццё і творчасць пісьменнікаў Гродзеншчыны, якія загінулі ў час вайны”.

Мэта даследавання – вызначыць асаблівасці жыцця і паэтычнай творчасці маладых літаратараў Гродзеншчыны, паэтаў-франтавікоў.

Зараз Беларусь рыхтуецца да 75-гадавіны вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Імёны герояў названы, іх памяць ушаноўваецца беларускім народам. Але застаецца адкрытым пытанне: чым адметны лёс творчай інтэлігенцыі, якая толькі перад вайной заявіла аб сабе як літаратурнай, аднак вайна перарвала гэты творчы палёт.

ВАЕННЫ ЧАС І ТВОРЧАЯ ІНТЭЛІГЕНЦЫЯ

Не адна ваенная навала пракацілася па беларускай зямлі, пакідаючы папялішчы і руіны, а ў людскіх сэрцах – гора і пакуты. XX стагоддзе застанецца ў гісторыі як адно з самых трагічных і найперш таму, што гітлераўскі фашызм у гады Другой сусветнай вайны забраў мільёны чалавечых жыццяў. Кожны трэці беларус загінуў у полымі суролага ліхалецця.

Ваенны час змусіў творчую інтэлігенцыю спазнаць суровыя выпрабаванні. 250 пісьменнікаў Беларусі – удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны. Літаратары апрааналі вайсковыя шынялі і ішлі на фронт, ваявалі са зброяй у руках ці працавалі ў армейскіх газетах, многія змагаліся ў партызанскіх атрадах і антыфашысцкім падполлі, іншым давялося выжываць ва ўмовах акупацыі.

Палымянае мастацкае слова заклікала да барацьбы з фашызмам як найвялікшым агульнанародным і антычалавечым злом.

Пісьменнікі зведалі ў тыя грозныя, навальнічныя дні глыбокія ўзрушэнні і пакутны боль, пісалі з вялікай самааддачай, грамадзянскай страснасцю.

Франтавікам выпаў неймаверна цяжкі і суровы лёс. Ужо ў 1941 годзе на фронце загінулі беларускія пісьменнікі Леанід Гаўрылаў, Мікола Сямашка, Андрэй Ушакоў, Іван Шапавалаў. Пры абароне Сталінграда ў 1942 годзе смерцю храбрых палеглі паэт і ваенны карэспандэнт Алесь Жаўрук, празаік малодшы лейтэнант Хвядос Шынклер, паэт камандзір мінамётнай батарэі Аркадзь Гейнэ.

“Тысячы шчодрых натхненняў, шчаслівых світанняў загублена лютай вайной” (К.Кірэнка). Гібель таленавітай творчай моладзі ў гады Вялікай Айчыннай – вялікая, непапраўная страта для беларускай літаратуры. У змаганні з ворагам загінулі таксама пісьменнікі-франтавікі: Мікола Сурначоў, Аляксей Коршак, Сяргей Крывец, Алесь Мілюць, Рыгор Жалязняк, Леў Талалай, Рува Рэйзін, Павел Левановіч, Алесь Пруднікаў, Генадзь Шведзік і інш.

У вершы “Ранішняй песні заступнікі” Рыгор Барадулін так сказаў пра гераічны і трагічны лёс загінуўшых беларускіх паэтаў:

Вы па-салдацку на палях вайны,
Як на палях старонак вечнасці,
Палеглі абарванымі радкамі
Паэты Беларускай стараны .

У партызанскім і падпольным руху ўдзельнічалі Анатоль Астрэйка, Антон Бялевіч, Уладзімір Карпаў, Піліп Пестрак, Валянцін Таўлай, Ніна Тарас, Анатоль Іверс.

Беларуская літаратура прайшла “праз вогненны небасхіл” (Максім Танк). Яна, зведаўшы горыч страт і радасць Перамогі, выявіла моц і няскоранасць беларускага духу. З цягам часу з’явілася яшчэ больш глыбокае ўсведамленне, што “за перамогу вялікай цаной плацілі найлепшыя сэрцы” (П.Панчанка). Паэты і пісьменнікі, што сталі ахвярамі самай крывавай вайны, “зрабілі для нас усё, што маглі. Яны далі нам важны ўрок грамадзянскасці, душэўнай чысціні” (В.Бечык).

Яркімі прадстаўнікамі маладых творцаў, якія загінулі ў барацьбе з гітлераўскім фашызмам, з’яўляюцца А. Мілюць, С.Крывец, П.Калбыка. Усе яны жылі на тэрыторыі былой Заходняй Беларусі, на Гродзеншчыне. Гэтае жыццё наклала адбітак на іх адукацыю, творчасць.

АЛЕСЬ МІЛЮЦЬ

Трагічны лёс Алеся Мілюця, які практычна на фронце прабыў некалькі месяцаў і загінуў ад снайперскай кулі ў кастрычніку 1944 года ва Усходняй Прусіі, навечна застаўшыся ляжаць у брацкай магіле ў пасёлку Ватуціна Калінінградскай вобласці.

Нарадзіўся Аляксандр Макаравіч Мілюць у 1908 годзе ў в. Скорычы Навагрудскага павета, зараз Карэліцкі раён Гродзенскай вобласці. Скончыў 2 класы школі, займаўся самаадукацыяй, працаваў на зямлі ў заходнебеларускай вёсцы. Пасля 1939 года нейкі час працаваў у рэдакцыі Стаўбцоўскай раённай газеты. У час вайны жыў у партызанскай зоне.

СЯРГЕЙ КРЫВЕЦ

Яшчэ адзін прадстаўнік гэтага пакалення Сяргей Крывец. Нарадзіўся ў 1909 годзе ў в. Сухінічы Гродзенскага павета (зараз Мастоўскі раён Гродзенскай вобласці). Прайшоў суровую школу жыцця. Быў пастухом, цесляром, займаўся самаадукацыяй. У 1925 годзе абраны сакратаром гуртка Таварыства беларускай школы. У 1930-1933 гг. жыў у Гродне, а затым з 1933-га па 1944 г. у Беластоку. Удзельнічаў у нацыянальна-вызваленчым руху ў Заходняй Беларусі, сядзеў у астразе. Некаторы час вучыўся ў педагагічным інстытуце ў Беластоку. Пасля вызвалення Беластока быў прызваны ў Чырвоную Армію, удзельнічаў у баях. Пасля цяжкага ранення пры штурме Гдыні ў Польшчы памёр у красавіку 1945 года.

ПЁТР КАЛБЫКА

Падобны лёс і Пятра Васільевіча Калбыкі, які нарадзіўся ў 1926 годзе ў вёсцы Шынкаўцы Шчучынскага раёна Гродзенскай вобласці. У гады фашысцкай акупацыі ўступіў у дыверсійную групу капітана Таранава, у складзе якой знаходзіўся да лета 1944 года. Быў мабілізаваны на фронт. Удзельнічаў у баях пад Варшавай, потым ва Усходняй Прусіі. Будучы радавым 144-га асобнага сапёрнага батальёна, быў цяжка паранены і памёр 17 лютага 1945 года ў шпіталі пад Эльбай. Узнагароджаны медалём “За адвагу”.

ПАЭТЫЧНАЯ СПАДЧЫНА А.МІЛЮЦЯ, С.КРЫЎЦА, П.КАЛБЫКІ

Жыццёвы лёс названых паэтаў быў трагічны, але няпросты быў іх шлях і ў літаратуру.

Толькі ў 30-я гады пачуўся недзе з-пад Вушы ціхі, але шчыры і пранікнёны голас Алеся Мілюця, які наважыўся прыпісаць сябе і сваю аколіцу да гісторыі.

Першыя творы датуюцца 1929-30 гг. Гэта абразкі гумарыстычнага, сатырычнага зместу, якія паэт падпісваў псеўданімам Асот. Ужо на самым пачатку паэт перакрэслівае традыцыйна прынятае ўяўленне пра яго творчасць як толькі “пра паэзію баразны”. Ягоная ніва была значна шырэйшая і багацейшая.

Сшытак з першымі творамі А.Мілюць назваў “Мая Ніва. Вершы, нататкі 1929-1930 гг.”. Між іншых сустракаем тут паэтычнае асэнсаванне біблейскіх матываў. Некаторыя вершы ўяўляюць сабой паэтычныя малітвы, галоўнае ў іх – малітоўная просьба шчаслівай долі для Беларусі, бо ва ўсіх зваротах А.Мілюць заставаўся шчырым патрыётам. Згадаем яго палымяную “Малітву за Бацькаўшчыну”:

О, Божа, Божа Ўсемагутны,
З нядолі вызваль люд пакутны –
Айчыну-Беларусь!
Убарані ад зное сілы
Мой родны кут радзімы, сэрцу мілы. –
Айчыну-Беларусь [1, с.285].* (цытаты па кнізе “Недаспяваныя песні”)

Глыбокім патрыятызмам, нацыянальнай прыналежнасцю прасякнуты многія вершы А.Мілюця, як “Бярозы”, “3 родных песень”, “Яны”, “Брату”, “Мой ідэал”, “Я хацеў бы”, “Яшчэ ўзыходзе сонца”.

Мы - саломенных стрэх, бедных вёсак сыны,
Мы – байцы за народ, мы – жыцця змагары. “Яны” [1, с.283].

Нельга пагадзіцца з У.Калеснікам, які заўважае, што голас паэта быў ціхім, бо ўжо ўсведамленне сябе беларусам на гэтай зямлі заўсёды патрабавала ад творцы мужнасці. Заяўлена пра гэта было голасна і смела.

У асобе паэта спалучалася спрадвечна сялянскае, працоўнае стаўленне да жыцця, інтэлігенцкае ўспрыняцце долі роднага краю, сфарміраванае пад уплывам мастацкай літаратуры нашаніўскага перыяду. Ды і псеўданім Алеся Мілюця Нядоля традыцыйны для творцаў пачатку ХХ стагоддзя. Адчуваецца уплыў на яго творчасць Ф.Багушэвіча, М.Багдановіча, Янкі Купалы, Г.Леўчыка, Максіма Танка, У.Жылкі.

У творчай практыцы А.Мілюця асабліва ўгадваецца ўплыў эстэтыкі М.Багдановіча. У вершах А.Мілюця назіраецца захапленне культурай верша. У творчасці абодвух паэтаў выявіўся арганічны сплаў класічнай мастацкай традыцыі і літаратурнага наватарства, нацыянальнага і агульначалавечага. У творчым арсенале нашага земляка сустракаем багаты спектр паэтычных жанравых формаў: санет, трыялет, актаву, вершы з самай рознай метрычнай арганізацыяй.

Трыялет “Хіба ж хто не знае з нас” 1933 г. закранае балючую тэму – злога часу для роднай старонкі, а актава “Зіма...На шыбах кладуцца вузоры” дае надзею беларусу, што “ўсё ж надыходзе той час – ажыве ўсё кругом, і ты новым шчаслівым паўстанеш жыццём” [1, с.293]. Санет “Ізноў пяе душа...Ізноў струна гавора...” – гэта філасофскі роздум паэта пра сваё месца ў жыцці, сваё прызначэнне як паэта:

Ізноў куюцца верш...Зноў рытмы лье пяро...
...Што жыў калісь і згас тут мучанік паэт...[1, с.295].

Сведчаннем уласнай усвядомленай грамадзянскай і пісьменніцкай пазіцыі могуць служыць вершы “Хрыстос Ускрос”, “Цяпер і калісь”, “Напрадвесні”, “Родная вёска”, “Беларус”.

Як і Янка Купала ў вершы “А хто там ідзе?”, А.Мілюць у вершы “Беларус” ідзе да ўзвышэння беларуса, яго адметных нацыянальных рыс – працавітасці, духоўнага багацця, гістарычнай памяці:

Кім ты звешся?

Беларусам.

- Жыцця-волі

Чым ты здатны?

- Працай удалай.

Чым ты горды?

прошлай славай?

Што кахаеш?

- Край свой мілы.

І ў што верыш?

- У свае сілы [1, с.292].

Асабліва вялікая ўвага надзялялася паэтам матыву волі:

Усё прабудзіцца, ачнецца,

Далоў адкіне люты сон!

Надзеі паэта, як бачым, спраўдзіліся, але сам ён не дажыў да гэтага часу. У час вайны А.Мілюць напісаў шмат твораў, якія сведчаць пра разуменне паэтам трагедыі сусветнага маштабу, “непрыняцця вайны як знішчальнай, крывавай сілы”. Да прыкладу, згадаем верш “У нашы дні”, дзе “гуманістычная пазіцыя аўтара выказана праз нагнятанне слыхавых вобразаў, эмацыйна насычаных. Яркія экспрэсіўныя зрокавыя вобразы аднастайнай колеравай палітры, паэтычныя абрывы, умаўчанні, градацыя” [1, с.152]. сведчаць аб глыбіні аўтарскага пачуцця:

Дрыжыць увесь свет. Пажар палае...

Еўропа гультышча спраўляе...

І гул, і звон, і крык, і стогн.

Чуваць ужо са ўсіх старон

Ад тэй музыкі ные сэрца.

А кроў? Яна ракой ліецца.

У іншых вершах гэтай пары (“Далі, бязмежныя далі...”, “Міне зіма...”) таксама выказваецца вера паэта ў перамогу. Яна падаецца ў класічнай традыцыі праз пейзажныя вобразы:

Міне зіма...Снягі растануць,

Свабодна рэкі пацякуць...

Ізноў дні цёплыя настануць,

І лес, і поле ажывуць [1, с.301].

Зыходзячы з вышэйсказанага, можна сабе толькі ўявіць, які вялікі ўнёсак уклаў бы паэт у беларускую паэзію, каб яго жыццё не абарвала вайна.

Звернемся да творчай спадчыны С.Крыўца. Свой першы верш Сяргей Крывец апублікаваў у 1928 годзе ў часопісе “Заранка”. Выступаў пад псеўданімамі С.Пастушок, Сярожа Пастушок, Сымон Табала. Апрача беларускай, пісаў таксама на польскай, рускай і нямецкай мовах.

Друкаваўся ў заходнебеларускіх выданнях, а з 1940 г. – у беластоцкай газеце “Вольная праца”. Пасля смерці паэта яго творы ўключаліся ў калектыўныя зборнікі “Мы іх не забудзем” (1949), “Сцягі і паходні” (1965), і іншыя. Рыгор Шырма выдаў паэтычны зборнік С.Крыўца “Дубок” (1972). Сяргей Крывец выступаў і як перакладчык. Вядомы яго пераклады нямецкага паэта Ф.Шылера.

Праграмай жыцця і прароцтвам пра сваё пакаленне, якому наканавана было правесці лепшыя гады жыцця ў змаганні за праўду і волю, стаў верш “Моладзь, моладзь...”.

Сацыяльны аптымізм, выразная нацыянальная ідэя аб’ядноўвае многія вершы Сяргея Крыўца. Іх матыў зрадні заходнебеларускай тэматыцы вершаў Максіма Танка. Калі параўнаць верш С.Крыўца “Між разораў” і верш М.Танка “Паслухайце, вясна ідзе”, то сімвалы няволі – “ланцуг і краты” – стаяць як бы побач:

Нацярпеліся, даволі! –
Хтось сказаў, відаць, не здержаў
Голас бразнуў, быццам горам
Порваны ланцуг (С.Крывец) [1, с.237].

І недзе хруснула ў худых
Руках іржавае жалеза (М.Танк).[1, с. 240].

Нават вобраз маладосці ў вершах С.Крыўца набывае кожны раз новае адценне, гучанне, як у вершах “Што ж ты, маладосць?”, “Гэй ты, маладосць”.

Паэт працягвае свой сумны роздум у вершы “У цяжкія дні мне выпаў лёс”, напісаны ў Беластоку ў жніўні 1934 года. С. Крывец бярэ на сябе смеласць “ўнясці на гэтыя старонкі нашчадкам сведчанне сваё”. Такім жа чынам паэт зазначае ў вершы “Праз шпары крат”. Чытаючы гэты верш, адчуваем і духоўную, і паэтычную еднасць яго з Максімам Танкам. Нават тыя ж вобразы-сімвалы: “плач кулікоў”, “вясна схілілася на грудзі” [1, с.241].

Часам у сваіх вершах паэт узнімаецца да вобраза безнадзейнага пакутніка, якому баліць душа за самае святое – Бацькаўшчыну.

І звяртаючыся да Бога, С.Крывец збалелым сэрцам прамаўляе:

Адпомшчу крыўду нашу злую
І на гарачым папялішчы
Хоць камень родны пацалую [1, с.243].

С.Крывец па сваім тэматычным аспекце блізкі і да Янкі Купалы. Як і Янка Купала ў вершы “І прыйдзе”, С.Крывец піша:

І вось, суддзі прыняўшы ролю,
На допыт ён пакліча вас.
І знаце: строгі прыгавор
Напэўна, кожны з вас пачуе [1, с.239].

Жыццё заходніх беларусаў давераснёўскай пары моцна займала паэта, клікала да змагання, не давала думаць пра асабістае шчасце, каханне. Апошняе ўяўлялася паэту ахвярай, пакладзенай на “алтары народнага змагання. Спаліў я маладосць сваю і з ёй, вясна, тваё каханне!”

Працягам пакут становіцца для паэта вайна. Для яе азначэння ён яшчэ не падабраў слова. С.Крывец звяртаецца да народнай паэтыкі, адпаведных сімвалаў. Яна для яго прыродная стыхія:

Сарвалася лавінай жалезнаю,
Закруцілася бурай шалёнаю,
Разлілася стыхіяй бязмежнаю,
Саранчай апала зялёнаю [1, с.247].

У цяжкія хвіліны роздуму і адчаю для паэта гаючымі лекамі застаюцца творы фальклору:

У жыцці ёсць многа злых хвілін.
Ды ў гэты час, у гэту пору
Народных песень і былін
Краса нам служыць за апору [1, с.253].

Вайна часам робіць сяброў і блізкіх табе людзей ворагамі, калі яны становяцца па розныя бакі барацьбы. Трэба разумець, што Лукашык, былы сябар паэта, у 1942 годзе быў прызначаны правізарычным бурмістрам горада Беластока. С.Крывец на гэту падзею тут жа адгукнуўся гнеўна, бескампрамісна асуджальным вершам:

Ты быў Лукашык, я – Крывец
І дзе твой зрок і дзе твой слух?
Чаго ты ждзэш, аб чым ты марыш?
Бывай!
Я больш табе не друг,
Ад сёння ты мне не таварыш [1, с.249].

Пазнаёміўшыся з шэрагам твораў С.Крыўца, хочацца зазначыць, што вайна сапраўды забрала лепшых з лепшых. Талент паэта не раскрыўся да канца. Відавочна, ён мог бы сказаць сваё слова ў літаратуры, талент паэта толькі пачынаў разгортвацца, але вайна жорстка абарвала яго жыццёвы і паэтычны шлях.

Звернемся да асобы Пятра Калбыкі. Вершы пачаў пісаць падчас вучобы ў настаўніцкай семінарыі. Паэтычны сшытак 1942-1944 гг. Пятра захавала яго маці. Творы з яго спадчыны ў 2000-2001 гг. надрукавала газета “Чырвоная змена” і часопіс “Ад лідскіх муроў” (г.Ліда). Яго творы тэматычна разнастайныя. Праблематыка твораў тыповая для заходнебеларускай паэзіі. Да прыкладу, верш “Песня званам разальецца” 1942 г., - гэта верш-споведзь, у якім паэт завярае “край свой наймілейшы” і чытача, што “песня званам разальецца, а звон яе ўсхваляе вас і ў вашых сэрцах адклікнецца”:

Бо чую я агонь ў душы,
Пачатак творчай хвалі.
...Табе, табе аддам труды,
О, край мой наймілейшы!
Свае пакіну тут сляды
На памяць дням яснейшым [1, с.181].

У вершах “Сябрам”, “Успаміны” паэт па-юначы, з замілаванем гаворыць пра сваю родную вёску “О, вёска кахана, дзе хата мне родна стаіць”, Шчучын “далёкі, глухі і пануры, як сумна і сонна ў прасторы глядзіш”, школу, дзе “разам з сябрамі ў цесным яднанні за школьнаю лаўкай спакойна сядзіш”. Але самыя прачулыя радкі адрасуе сваёй вёсцы:

У вёсцы мне роднай чулейшыя гукі,
пад дзіўную песню і свіст салаўя,
Ніколі не чую там суму і скукі.
для вёскі толькі народжаны я [1, с.187].

Праз усе вышэйназваныя вершы адчуваецца прага паэтычнага лёсу:

Мне Муза прыслала свой скромненькі дар.
А сёння, о Муза! Прышлі мне натхненне,
Наскрыў прада мною паэзіі свет.
Мо хто, праслухаўшы мае ўсе тварэнні,
З усмешкаю скажа:
“Ён будзе паэт” [1, с.187].

Але Пётр Калбыка разумеў, што трагічны час вайны не дасць магчымасці разгарнуцца яго творчым сілам:

Прадбачу я той страшны час,
Што ў нашы годы маладыя
Зямелька-маці прыме нас
І ад людзей ліхіх укрые [1, с.181].

Гэты верш заканчваецца радком: “цяпер, пакуль дык сэрца б’е...”. Шматкроп’е ў канцы радка сведчыць, што верш быў недапісаны. Вайна абарвала творчыя планы яшчэ аднаго таленавітага паэта, нашага земляка.

“Колькі талентаў звялося...”, – так пісаў Я.Колас у паэме “Сымон-музыка” яшчэ ў пачатку XX стагоддзя. Ён, бадай, і ведаць не мог, што прынясе гісторыя праз дзесяцігоддзе нашаму краю, праз якія пакуты і выпрабаванні пройдзе наш народ у гады Вялікай Айчыннай вайны. Як мы ўжо адзначылі, сотні, а можа, і тысячы тых, хто ствараў духоўную спадчыну свайго народа – паэты, пісьменнікі, журналісты, якія не толькі пярком, але і са зброяй у руках абаранялі свабоду і незалежнасць сваёй Беларусі. І сярод іх нашы землякі – літаратары Гродзеншчыны.

Яркімі прадстаўнікамі маладых творцаў, якія загінулі ў барацьбе з гітлераўскім фашызмам, былі А.Мілюць, С.Крывец, П. Калбыка.

У кожнага з іх прысутнічае тэма вайны, асуджэнне фашызму як страшнай сілы і непахісная вера ў перамогу.

Паэты А.Мілюць, С.Крывец і П.Калбыка занялі прыкметнае месца ў заходнебеларускай літаратуры, аднак вайна не дала ім магчымасці “даспяваць сваю песню” і сказаць сваё важнае слова ў беларускай літаратуры.